

SERAMİK EĞİTİMİ

Seramik

Millî Eğitim Bakanlığı
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme
Genel Müdürlüğü Adına
Prof. Dr. Adnan BOYACI

Editör

Dr. Volkan Hasan KAYA
Daire Başkanı

Yazarlar

Doç. Dr. Betül Aytepe SERİNSU
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Aybike KARAKURT
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Birol AKALIN
Öğr. Gör. Dr. Sibel İNCİ
Öğr. Gör. Bahadır Cem ERDEM
Öğr. Gör. Necmiye DEMİRCİOĞLU
Öğr. Gör. Özlem Sağlıyan SÖNMEZ
Arş. Gör. Ferit Cihat SERTKAYA

Kapak Tasarım

Meliha BAKA ÇAKMAKLI

ISBN: 978-975-11-5597-9

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün yazılı izni olmadan bu kitap içeriğinin bir kısmı veya tamamı yeniden üretilemez, çoğaltılamaz, dağıtılamaz.

2021

İÇİNDEKİLER

Bölüm • 1	Çimdikleme Yöntemi İle Şekillendirme	23
Bölüm • 2	Plaka Yöntemi İle Şekillendirme	39
Bölüm • 3	Fitil Yöntemi İle Şekillendirme	59
Bölüm • 4	Kalıp Yöntemi İle Şekillendirme	71
Bölüm • 5	Kütlesel Form Yöntemi İle Şekillendirme.....	89
Bölüm • 6	Rölyef Pano Uygulama Modül Yöntemi İle Şekillendirme.....	107
Bölüm 7 • A	Kazıma (Sgraffito) Yöntemi İle Dekorlama.....	125
Bölüm 7 • B	Ajur (Delme) Yöntemi İle Dekorlama	141
Bölüm 8 • A	Çiğ Seramik Çamurları Üzerine Parça Ekleme Dekor Tekniği ...	157
Bölüm 8 • B	Çiğ Seramik Çamurları Üzerine İzleme Dekor Tekniği	169
Bölüm • 9	Kaynakça	179

BÖLÜM 7.B
AJUR (DELME) YÖNTEMİ
İLE DEKORLAMA

AJUR (DELME) YÖNTEMİ İLE DEKORLAMA

Ajur dekoru, şekillendirilmiş ve deri sertliğine gelmiş kil yüzeyinde kesilerek veya delinerek boşluk açılması ile oluşturulan bir seramik dekor yöntemidir. Ajur tekniği dekoratif, sanatsal veya işlevsel formlarda uygulanabilir.

Şekil 1. Ajur yöntemi ile dekorlanmış çeşitli formlar (URL 46)

Şekil 2. Organik biçimler ile oluşturulmuş ajur dekoru uygulaması (URL 47)

Ajur yönteminde temel tasarım öğeleri ve ilkelerine uygun olarak hazırlanan tasarımlar kullanılarak forma uygun desenler üretilebilir. Geometrik ve düzenli şekiller, köşeli veya yuvarlak biçimlerden oluşturulan motifler gruplandırılarak uyumlu bir arada kullanılabilir (Şekil 1). Kesilip çıkarılan parçalardan kalan boşluklar ile çok çeşitli kompozisyonlar oluşturularak farklı tasarımlar gerçekleştirilebilir. Şekil 2'de doğadan alınan ilhamla yapılmış bir dekor uygulaması görülmektedir.

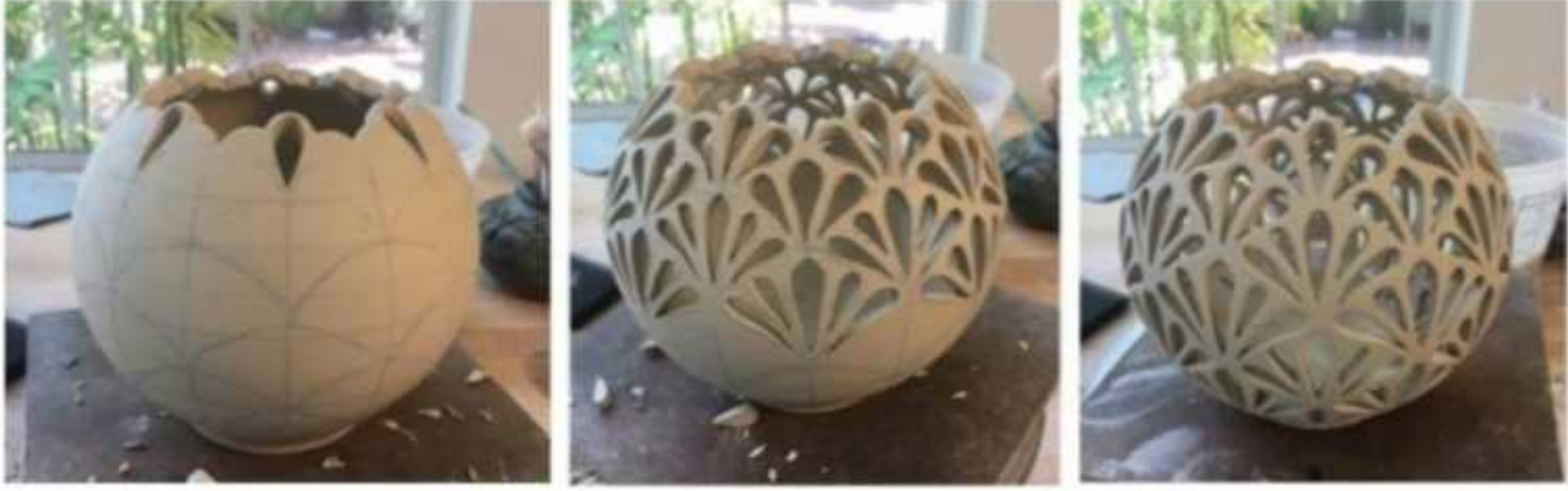
Ajur yöntemi ile özgün sanatsal uygulamalar ve dekoratif amaçlı kullanılan tabak, kâse, vazo, çanak gibi ürünlerin yanı sıra aydınlatma elemanı, mumluk, tea-light vb. kullanım amaçlı ürünler de üretilmektedir (Şekil 3).

Şekil 3. Ajur dekorunun işlevsel ürünlerde lamba olarak kullanımı (URL 48)

Yöntemi uygulamak amacı ile yapılan formun bünyesi için uygun olan killer, içerisinde iri şamot parçaları olmayan killerdir. Kesme işlemi yapılırken bıçağın ucuna takılan iri şamot parçaları bünyeyi deforme edebilir. İnce mikronlu şamotlu killer kullanılabilir.

Tornada çekilerek serbest elle veya döküm yöntemiyle şekillendirilen formlar, bu yöntem için uygundur. Kil bünyenin et kalınlığı, kesme işlemi yapılırken deforme olacak kadar zayıf veya kesme işlemi zorlaştıracak kadar kalın olmamalıdır.

Şekil 4. Kesme ve rötuş işlemi başarıyla gerçekleştirilmiş form (URL 49)

Bu yöntem için en uygun nem oranı, deri sertliğinde kildir. Henüz deri sertliğine gelmemiş, yumuşak formlar, kesme işlemi yapılırken kolayca deforme olabilir. Deri sertliğinden daha fazla kurumuş formlarda ise keserken çatlama, kırılma veya kopma gerçekleşebilir (Şekil 4).

Şekil 5. Süreç dikkatlice takip edilerek başarıyla sonuçlandırılmış bir ajur dekoru uygulaması (URL 50)

Ajur dekorunda deseni tasarlarken kesilecek her bölüm arasında yeterli miktarda kesilmemiş alan bırakmaya dikkat edilmelidir. Kesilip çıkarılan bölümler negatif, aralarda kalan bölümler pozitif kil bünyedir. Formun yapısal bütünlüğünü korumak için

negatif ve pozitif alanlar arasında bir denge olması önemlidir. Pozitif alanlar azaldıkça formun mukavemeti de zayıflayacaktır (Şekil 5).

Hazırlanan desenin kil bünyeye eksiksiz ve tam olarak uygulanabilmesi için kesme işlemine başlamadan önce oyulacak desenin yüzey üzerine aktarılmasında yarar vardır. Bu işlem, çizerek yapılabileceği gibi belirli yerlerde kılavuz işaretleri oluşturularak da yapılabilir. Kesme işlemi yapılırken işaretlerin dışına taşarak kesmemeye dikkat edilmelidir. Çünkü fazla kesildiği zaman yüzeyi onarmak zordur.

Ajur, keskin bir uçlu bıçak dışında herhangi bir gelişmiş ekipman gerektirmeyen bir seramik dekor yöntemidir. Kesme işleminde amaç için tasarlanmış oyma aletleri kullanılabileceği gibi farklı kesme uçlarında bıçaklar veya doğaçlama yapılmış çeşitli aletler de kullanılabilir (Şekil 6). Kesme uçlarının yeterince keskin olmasına dikkat edilmelidir. Yeterince keskin olmayan, körelmiş aletler kullanıldığında bastırmak gerekeceğinden kil bünye deforme olabilir. Keserken aletler kendi etrafında çevrilerek veya döndürülerek farklı etkiler oluşturulabilir. Uygulama sırasında amaçlanan etkiye ve kesilecek alanın boyutuna uygun olan bir kesici alet kullanmakta yarar vardır. Farklı oyma aletleriyle denemeler yapılarak en uygun olanları bulunabilir. Kesme işlemi yapılırken karşı yönden elle desteklenebilir.

Şekil 6. Ajur dekoru uygulamasında kullanılabilecek çeşitli kesici aletler (Scott, 2006: 266)

Kili kesmenin yanı sıra kesilen parçanın bünyeyi deforme etmeden çıkarılması da önemlidir (Şekil 7). Form kesilmeye başlandığında fazla bastırılırsa kil kolayca deforme olur. Formun yapısal bütünlüğünü korumak için kesilen parçalar çıkartılırken dikkatli olunmalıdır.

Şekil 7. Kesilen parçalar çıkarılırken bünye deforme edilmemelidir (URL 51)

Bir kili kesmeden veya tamamen delmeden önce dikkatlice plan yapılmalıdır. Kesiklerin boyutları, şekilleri, bünye duvarını destekleyen ne kadar kil kaldığı, kalınlığı ve profili göz önünde bulundurulmalıdır.

AJUR YÖNTEMİYLE DEKORLAMA

Yöntem Adı	Seramik dekor yöntemleri Ajur yöntemiyle dekorlama
Yöntemin Amacı	<ul style="list-style-type: none">• Sanat ve tasarıma karşı duyarlılık geliştirme• Beyin fırtınası yapma• Zamanı dikkatli ve verimli kullanma• Forma uygun tasarım oluşturma• Temel sanat öge ve ilkelerini kavrama• Titiz ve düzenli çalışma• El-göz koordinasyonu ile kili keserek şekillendirme• İnce motor becerilerini geliştirme• Dikkat ve konsantrasyon becerilerini geliştirme• Kili kesme aşamasında dikkatli olma hassasiyetini kazanma• Seramik malzemelerini tanıma ve kullanma becerisini kazanma• Tasarım ve dekor uygulamaları için gerekli olan teknikleri kullanma becerisi kazanma
Yöntemin Süresi	3 ders saati
Yöntemin Kazanımları	<ul style="list-style-type: none">• Tasarım yapmak• Görsel dili kil bünyeye aktarmak• Tasarımı forma dikkatlice aktarmak• Rötüşlamak• Kurutmak• Sırlamak• Fırlamak
Genel Kazanımlar	<ul style="list-style-type: none">• Bireyin sanat duyarlılığını geliştirme• Bireyin yaratıcı düşünme becerisini geliştirme• Sabırlı olmayı öğrenme• El becerisini geliştirme• Sanat ve estetik yönünü geliştirme• Grup çalışması ile sosyalleşme• Kendini keşfetme• Öz güvenli olma• Çok yönlü düşünme yetisi kazanma• Sanat yolu ile iletişim kurma ve kendini ifade edebilme

Öğretim Yöntem ve Teknikleri	<ul style="list-style-type: none">• Anlatma• Soru-cevap• Gösterip yaptırma• Örnek tasarımları inceleme• Örnek uygulamaları inceleme
Yöntemde Kullanılacak Malzemeler	Beyaz kil veya kırmızı kil, seramik kesme aletleri (kretuar, neşter), keskin uçlu bıçaklar, naylon poşet, su kabı, sünger, oksitler, pigment boyalar, sırlar

**İşlem
Basamakları**

1. Ajur dekoru için uygun kilden şekillendirilmiş ve deri sertliğine gelmiş form, forma uygun tasarımı yapılmış desen ve diğer malzemeleri hazırlayınız.

2. Deseni, formun yüzeyine yerleştirerek kalem veya seramik iğnesi ile kil üzerine aktarınız.

2.1. Aktarma sırasında desenin kaymaması için belirli yerlerden sabitleyebilirsiniz.

**İşlem
Basamakları**

3. Keskin uçlu seramik kesme bıçakları kullanarak kil bünye üzerine aktardığınız deseni dikkatlice kesiniz.

3.1. Kesme işlemi, aktarılan desen çizgilerinin dışına çıkmadan çok dikkatle yapılmalıdır.

4. Kesme işlemine ara verilecekse kilin kurumaması için formu plastik poşetin içinde muhafaza ediniz.

4.1. Kili nemlendirmek için üzerine kontrollü bir şekilde az miktarda su püskürtebilirsiniz

**İşlem
Basamakları**

5. Ajurların büyüklüğüne uygun bıçaklar kullanarak kesiniz.

6. Kesme işlemi bittikten sonra nemli bir sünger yardımıyla dikkatlice rötuş yapınız.

7. Rötuş işlemi tamamlanan formu yavaş ve kontrollü bir şekilde kurutunuz. Ajur dekorları, kurutulması çok dikkat isteyen hassas formlardır. Boşluklar sebebiyle mukavemeti azalan pozitif bölgeler kolayca çatlayabilir, kırılabilir.

İşlem Basamakları	<p>8. Ortam sıcaklığı, nem ve hava sirkülasyonunu kontrol ediniz. Gerekirse birkaç yerinden kesilmiş poşetin içinde kurutunuz.</p> <p>9. Tam kuruma gerçekleştikten sonra dikkatlice fırına yerleştirerek bisküvi pişirimini yapınız.</p> <p>10. Bisküvi pişirimi yapılan formu sırlayınız.</p> <p>11. İkinci pişirim olan sırlı pişirimi yapınız.</p>
Ölçme ve Değerlendirme	Çalışmaya uygun hazırlanan ölçeği kullanınız. Yapılan uygulamanın tüm aşamaları başarıyla yerine getirilerek proje/performans çalışmalarının tamamlanması ile amaca ulaşılmıştır.

ÖZGÜN UYGULAMALAR

Ajur yöntemi ile yapılan sanatsal, dekoratif ve işlevsel özgün uygulamalara ait örnekler aşağıda yer almaktadır (Şekil 8, 9, 10).

Şekil 8. Çömlekçi tornasında şekillendirilerek ajur dekoru uygulanmış form, Jennifer McCurdy, porselen, 6x6x6 cm, 2350°C, ABD (URL 52)

Şekil 9. Ajur yöntemi uygulanarak üretilmiş dekoratif ve işlevsel tabaklar, Kate Tremel, porselen, 48x24x8 cm (URL 53)

Şekil 10. Dekoratif ve işlevsel olarak kullanılabilen çanak, Isabelle Abramson, porselen, 30 cm çapında ve 13 cm yüksekliğinde (URL 55)

Şekil 11. Çift cidarlı ajur doekorlu vazo,
Yeung-An Jang, porselen, 36 x 17x 17 cm, 2010, Icheon -Kore (URL 54)